

Notranjec

GLASILO

POLITIČNEGA IN GOSPODARSKEGA DRUŠTVA
ZA NOTRANJSKO V POSTOJNI.

Izhaja vsako soboto
in velja po pošti za celo
leto 4 K, za pol leta 2 K.
Posamezne številke po 10 v.
Na naročbe brez denarja se
ne oziramo. Uredništvo in
upravnništvo je v Ljubljani
Breg št. 12.

Inserati
se računajo za celo stran
36 K, za $\frac{3}{5}$ strani 25 K, za
 $\frac{2}{5}$ strani 18 K, za $\frac{1}{5}$ strani
9 K, za $\frac{1}{10}$ strani 5 K. Pri
večkratni objavi primeren
popust. Mala naznanila po
20 vin. od petit-vrstice.

Mesečna priloga: „Slovenski Tehnik“.

Božič 1906.

Gosposka zbornica, ki se je par tednov oholo razglašala za prepričano zagovornico pluralnega sestava volilnega reda, se je udala. S tem, da se ji dovoli, da bo znašalo najvišje število članov gosposke zbornice odslej 180 in bo tako vladarju onemogočeno imenovati svoji vladi prijaznih članov, kolikor mu drago, se je dala kupiti gosposka zbornica.

Božič leta 1906. nastopi v znamenju končno zagotovljene splošne, jednake volilne pravice za poslansko zbornico. Prezrimo za danes vse tisto ostudno mešetarenje, ki je umazalo boj za idejo demokracije, pustimo tudi bridko čuvstvo, da je ravno naš teptani narod vsled nezmožnega zastopstva drago plačal Nemcem reformo. Danes se radujemo zmage demokratskega načela: Tisoči in tisoči postanejo sedaj državljani, ki ne le plačujejo, ampak tudi odločujejo. Doslej prezrti postanejo preko noči odločilen činitelj, siljeni so, da mislijo in delajo v javnem življenju, kajti zdaj imajo upanje na uspeh.

Vse dobre strani demokratskega volilnega sestava smo že neštetokrat v našem listu, ki je bil od početka njega odkriti zagovornik, objasnjevali. Volilna reforma bo imela za nas take posledice, kakor jih bomo sami po svojem delu zaslužili. Vse one takozvane „slabe“ posledice, ki se bodo pojavile, so le dozdevne. Vstrajno in dosledno politično delo jih more iztrebiti.

Da bodo volitve res izraz narodove volje, je treba, da volici vejo, kôga volijo. Jasna jim morajo biti politična stremjenja strank. Treba jim izobrazbe sploh in politične izobrazbe še posebej. Čitati morajo in pohajati shode. Presoditi morajo znati, kdo je kričač in prilizljivi obetovalec.

Zato več izobrazbe! Treba nam je volilcev, ki ne bodo volili, kakor jim vелеva upnik in narekuje oderuh. Zato snujemo zadruge vseh vrst, ki ne bodo

imele kakor sedanje klerikalne zadruge politične smeri, ampak bodo poskrbele prepričanju svobodo. Podpirajmo vsako napredno gospodarsko stremljenje, da z denarjem ne uniči klerikalizem pri nas in nemštvo na mejah svobodne narodne volje.

Zato več gospodarskega dela! Treba nam je ljudi, ki bodo svoje volilno pravo smatrali kot resno narodno in razredno dolžnost. Če se gre za kmetkega ali delavskega kandidata, mora vsak v boj. Pregarjajmo mlačnost, pljunimo v obraz podkupljencu in opijanjencu. Vsak voli po poštem prepričanju. Somišljeniki naj se združujejo tesneje, naj bi nastopila doba, ko se več žrtvuje za skupno korist rojakov in sotrpinov.

Tedaj več n r a v n e s i l e! Če se bo dosledno delalo v smislu teh treh smeri, potem v doglednem času kmetki struji ne izostane zmaga. Če tudi je na volišču ne izbojuje prvič, pa jo doseže pri drugem spopadu.

Politične vesti.

Iz programa štajerske narodne stranke.
„Narodna stranka uvažuje veliki pomen kmetijskega vprašanja za spodnještajersko slovensko prebivalstvo in hoče z vsemi sredstvi delovati na uresničenje kmetških zahtev. Posebno pozornost obrača narodna stranka na kmetijsko zakonodajstvo, zahteva nujno ureditev davčnega sistema, odpravo s kmetijstvom zvezanih pristojbin, ureditev kmetške posesti in kmetškega dednega prava. Narodna stranka smatra za svojo dolžnost, pospeševati strokovno izobrazbo kmetijskega stanu z ustanovitvijo strokovnih šol, tečajev, vzornih kmetij itd. Narodna stranka priznava veliko važnost slovenskega združništva vobče, zlasti pa kmetijskega združništva za povzdigo gospodarskega blagostanja. Zaradi tega bode narodna stranka podpirala in se potegovala za ustanavljanje posojilnic, kmetijskih zadrug za skupni nakup

in prodajo pridelkov in potrebščin in za nabavljanje strojev, gnojil, semen itd., mlekarskih in sirarskih zadrug in posvečevala svoje delovanje produktivnim, stanovnim, skladiščnim in raznovrstnim drugim zadrugam. Narodna stranka bode delovala na tem polju brez ozira na kake malenkostne strankarske ali osebne ozire ter se bode trudila pridobivati slovenskemu kmečkemu združenstvu in kmečki stanovski organizaciji pri vseh merodajnih zastopih in oblasteh potreben ugled in dejansko gmotno podporo. Narodna stranka pozdravlja misel ustanovitve posebne ožje organizacije kmečkega stanu ter izjavlja, da bode z vsemi močmi sodelovala na uresničenje te misli, sodelovala bode pri kmečkih vprašanjih, najsi izhajajo od katerekoli strani, in si te pravice ne bode dala od nikogar kratiti.

Gosposka zbornica vsprejme predlogo, s katero se določa število članov gosposke zbornice na največ 180. Ko reši to premembo tudi poslanska zbornica, bo gosposka zbornica vsprejela zakon o splošni, jednaki volilni pravici brez premembe, kakor ga je sklenila poslanska zbornica. Le-ta se je po rešitvi proračunskega provizorija razšla na počitnice do dne 9. januarja. Koncem t. m. bodo zborovali nekateri deželni zbori (kranjskega ni med njimi), prve dni v novem letu se snidejo delegacije. Državni zbor se h koncu

januarja razpusti, ker mu ta mesec poteče 6 letna poslovna doba. Nato se po izvršenih upravnih pripravih razpišejo nove volitve.

Avstrija in Italija. Potem ko sta avstrijski minister zunanjih zadev baron Erental in nemški državni kancelar Bilov prav razločno povdarila neomajnost trozveze, je tudi italijanski zunanji minister Titoni povdaril „nerazrušno“ zavezo med Avstrijo in Italijo. Zanimivo je, da je povedal v istem govoru, da sta se z avstrijskim zunanjim ministrom dogovorila, da bosta delala na to, da se ustanove samostojne narodne države na Balkanu. Ta dogovor je brez dvoma dober sad italijanske in jugoslovanske politike, ker se ž njim Avstro-Ogrska takorekoč odpoveduje, da politično zasede Balkan. Balkan balkanskim narodom!

Razkrinkani frankovci. „Hrvatsko pravo“, glasilo takozvane čiste stranke prava, je dolžilo reškega časnikarja in državnega poslanca Supila, da je podkupljen. Preklicati ni hotelo, dokler se ga ni pritiralo pred sodnijo. Tu se je izkazalo, da so vedoma lagali. Sramotno so zlezli Frankovci pod klop. Le odgovorni urednik bi bil trpel, da se ni Supilo zadovoljil s preklicom in ga izpustil. Omenjeno bodi, da so slovenski klerikalni listi porabljali kalni vir „Hrvatskega prava“.

Listek.

V Silvestrovi polnoči.

Vilko Vilanov.

I.

Očiščena je šla iz hrama Kristovega, v duši čistost, na licih nedolžnost... Nemirno, razuzdano so vrveli ljudje mimo nje.

Oči je klonila k tlom in tiho, nekam bolešno premikala korak.

Prišla je v park. Ob njeni strani je plakalo prazno vejevje, zima se je selila v poljane.

Pred samotno klopjo ji je zastal nem korak. Boječe se je ozrla deklica okoli sebe in nazaj po poti, po kateri je prišla.

Tu je bila sama, nihče je ni motil v tihih, globokih mislih...

Še vdrugo je pogledala nazaj po poti, kakor bi imel vsak čas priti njen ljubček.

Bolešno je legal dan v zibel večnosti in nad parkom so se vspenjali mrakovi, kakor mutaste prikazni iz davnih dni.

Anica je sela na klop. Tesno ji je postajalo v prsih. Nocoj je plavala v svet tiha Silvestrova polnoč... En sam spomin je vstal iz čiste duše in strastno je zatulil vihar okoli mladega srca...

„Ah, ali pride tudi nocoj Viljem na to samotno klopico?“... vpraševale so se nedolžne ustne. Kako

presrečne trenutke sta si delila pred letom v tem tistem kraju! — —

Takrat je prihajal on, nedolžen, nepokvarjen mladenič, ki so ga zajele njene lepe oči. In ona je zahrepenela po njem, zakoprnela... Bila sta ta večer presrečna, pijana, omamljena od mlade ljubezni. Nad njima se je košatilo večerno nebo v največji razkošnosti. Zdelo se jima je, kot bi se rodila sreča v tej skrivnostni polnoči. In drhtela je duša na duši, ustna na ustni.

Strasti so kipele v prsih, silovite strasti in netila se je ljubezen na žrtvenikih srca. Ustne so jima prisegle v dolgem poljubu zvestobo do groba — — —

Kmalu pa se je razsrdilo nebo, burja je zatulila na ognjišče duše in vgasnila je ljubezen... Hlad in tema sta legla v prsa. Mladost je vzela slovo od polnih lic in nevidna moč ju je hitila v razburkano valovje usode...

II.

Nekega dne je sedel Viljem zamišljen v podstrešni sobici. Tiste plahe razprskane stene so ta dan nekam čudno vplivale nanj. Podpiral je trudno glavo s komolcem in mislil... Kar zacvilijo vrata njegove sobice in pismonos mu da v roke nežno pisemce. Pisava mu je bila znana... Veselje se mu je razlilo čez lica in lotila se ga je silna radovednost. Odprl je pismo in bral!

Ljubi moj Viljem!

Ni še dolgo, kar sva si v parku prisegla ljubezen, pa usoda hoče, da se moram oddaljiti od Tebe morda

Hrvati so pribojevali po hudem dolgoletnem boju Buzet v Istri iz italijanskih rok. Slovenska zmaga v Spodnjem Dravogradu na koroško-štajerski meji in Buzet sta dva radostna pojava tega leta.

Iz Črnega vrha nad Idrijo.

„Da bi bil mir!“ Pod tem naslovom popisuje „Naprej“, kako je v nekem kraju na Moravskem poklical okrajni glavar učitelja k sebi in mu uljudno, a odločno sporočil: „Ne morem pomagati, ali nujno je potreba, da prenehate s svojim javnim delovanjem ter da nič več nase ne obračate pozornosti ne z besedo, ne s pisanjem, ne v javnosti in ne v šoli“. Kot učitelja ga je mogel le hvaliti, tudi izven šole se je obnašal vzorno, a vse to ne pomaga nič. Slično je menda z našim učiteljem F. S. Ali živimo v pravni državi? In v 20. stoletju? Kaplan sme agitirati in ponujati „Domo-ljuba“, sme to delati celo v cerkvi, v spovednici! Učitelj pa se ne sme ganiti? Učitelj ni dobil dovoljenja za širjenje časopisa, kaplan pa ima tako dovoljenje, župnik pa kar brez dovoljenja ta posel opravlja.

Kdo bi si bil mislil, da je ta mali skromni „Notranjec“ tak bodeč trn za našo duhovščino in nekatere prvake, ki se sučejo, kakor iz farovža veter potegne.

Ti gospodi mislijo, da smo samostojno misleči črnovrški občani toliko navezani na učitelja, da če se tega pastirja vdari, pa je vsa čreda razkropljena. Tako sodijo po sebi, iz česar se razvidi, kaki revčki so brez kakega kaplana in župnika.

Zavedni in samostojni črnovrški občani ne plačujte sedaj ob novem letu po kaplanu in župniku vsiljenih časopisov, kateri so polni laži in hočejo od vas pasje pokorščine. Naročajte časopise, kateri se borijo za svobodo in zagovarjajo vaš stan. Ne štedite par kronic za pošten časopis. Z dobrim časopisom se je mogoče organizirati, to je prvi pogoj, po katerem je mogoče prej priti do svojega smotra enakopravnosti in svobode. Pripomnim, da učitelj letos ne bo pobiral naročnine, vsak naj tedaj sam naročnino plača in upošlje. Dolžnost je vsakterega dober časopis širiti med nevedne ljudi. „Notranjec“ je prav dober in priporočljiv časopis. Politično in gospodarsko društvo v Postojni bi lahko ta list še okrepilo in zboljšalo, naj bi list polnil svoje predale bolj obširno s politiko.

Vsem Notranjčevim bralcem želim vesele praznike in srečno novo leto.

Samostojno misleč Črnovršec.

za večno. Lepota F-a, ki je zahajal letošnje počitnice k nam, me je tako omamila, da sem se navezala nanj in da mi je Tvoja podoba čisto izginila iz duše. Ne huduj se, morda je hotelo tako nebo in moji stariši bi gotovo tudi ne privolili v najino zvezo, ker se jim je F. zelo prikupil.

Bodi srečen, ljubi mladenič, v objemu drugega dekleta in pozabi v njenih razkošnih objemih in poljubih svojo nehvaležno Anico.

Viljema so čudno pretresle te besede. Tema je legla v njegovo dušo in zmračil se mu je spomin. Dvakrat, trikrat je prečital pismo, kakor bi ne zaupal več svojim očem... Odložil je list in plašno pogledal v razpokane stene, ki so se boječe skrivale v polumraku.

(Konec prih.)

Kmečka vstaja.

Zgodovinska povest iz 16. stoletja. — Hrvaški spisal Avgust Šenoa.

(Dalje.)

„Ne damo, ne damo“, zakliče ljudstvo na en glas. „Oj“, zagrmi Tahi, „palite, tolčite po psih.“

Mušketirji vstrele. Grozen krič se sprostre do nebes. Tu pade mladenič, tam se tišči žena za srce, tu omahuje starček, tam se zvija smrtno ranjeno dete. Prične se klanje. Gubec ranjen pade v naročje materi. Veselo gleda Tahi strašni prizor, ne gane ga strahota. A ko zagleda Gubčevo mater, ki vleče sina k cerkvenim vratom, pohiti do njiju in zamahne sabljo, a kakor levinja mu skoči starka nasproti in upiraje solzno oko

v njega, zakliče: „Le udari.“ „Stran, baba“, zavrešči Tahi in zopet zamahuje — a ta hip stopi duhovnik iz cerkve s srebrnim razpelom v roki rekoč:

„Na tej skali sezidam svojo cerkev in peklena vrata je ne premagajo.“

Nasilnik se strese, roka mu klone, okrene konja in jaha v grad. Ta hip se pojavi Jurij Raškaj, ki je prihitel na ovadbo Grdakovo iz Zagreba, in prepove, da se kmetom skrivi ne las.

* * *

Tretji dan po groznem vstajenju so odšli trije kmetje, da poročajo pred kraljem o Tahovih grozodejstvih.

XVII.

Nad Tahijem so se zbirali črni oblaki. Ko je objemal lepo kastelanko, mu je umirala pod sliko Arlandove Dore žena Jelena. A njena žalostna smrt ga ni preplašila toliko, kot pismo, s kojim ga je pozval kralj pred sodišče, ker je mučil, pobijal in okradel kmete. Vsa Hrvatska se je oddehnila, plemstvo in kmetje so se radovali pretečega padca nasilneža. Najbolj seveda je zavladala radost med Tahovimi podložniki. Vsi so hvaležno slavili vrlega upravitelja Grdaka, ki je po banu Frankopanskem na dvoru ovadil Tahija.

A Tahi se je izvil tudi tej pravdi s tem, da jo je potom prijatelj zategnil v daljavo. Svoja grozodejstva je ponavljal. In sluge so mu v tem sledili. Malo premembo v Tahovo življenje je prinesla vest, da mora Tahi deliti radost z zakonolomnico kastelanko

Domače vesti.

Vsem naročnikom častit božič! Prihodnja številka izide zopet v soboto, tedaj 29. t. m. Prihodnje leto bo „Notranjec“ zopet izhajal vsak petek. Naročnina ostane ista. Somišljenike vabimo, da nam upošljejo naslove za nove naročnike. Vsak naj pridobi vsaj enega.

Osebna vest. G. nadučitelj Vuga je vsled lastne prošnje dobil voditeljsko mesto v Planini na Vipavskem. Prošnjo za to je sam vložil že meseca avgusta, to pa zato, ker so zaradi neprestanih spletkarij razmere v Lenasijski okolici neznosne.

Novoimenovanemu davkarju za Ilirsko Bistrico g. Alojziju Podboju, ki odhaja te dni iz Postojne, je priredila postojnska Čitalnica in tudi lovsko društvo „Hubertus“ odhodnico. V Postojni si je pridobil vsestransko sočutje in spoštovanje, kar tudi v polni meri zasluži.

Obdarovanje revne šolske mladine priredi postojnska Čitalnica namesto na Miklavžev večer jutri (v nedeljo) v hotelu pri Ogrski Kroni. Da bo mogoče toliko otrok obdarovati z obleko, se je v prvi vrsti zahvaliti gospej županovi in gospodični Ivanki Ditrich,

ki sta, kakor tudi že prejšna leta, pridno nabirali darove med prijatelji šolske mladine.

Poštna zveza Postojna-Vipava. Vsled odredbe poštnega ravnateljstva v Trstu odhaja sedaj pred božičnimi prazniki poštni voz iz Postojne proti Vipavi ob 2½ uri, dočim prihaja popoldanski poštni vlak iz Ljubljane ob 3. uri v Postojno, torej pol ure pozneje. Potniki, ki se pripeljejo s poštnim vlakom v Postojno z namenom, da se bodo vozili s pošto v Vipavo, morajo iskati vozove po Postojni ali pa tu prenočiti. Katera bistra glava je to novotarijo „pogrunjala“, ne vemo; z vso pravico pa potniki zabavljajo, da pošta o takih ukrepih pravočasno javnosti ne obvesti.

Vprašanje gledé kidanja snega na državni cesti, o katerem smo govorili v našem zadnjem listu na prvem mestu, je za občino postojnsko ugodno rešeno. Županstvo je prejelo 18. t. m. dopis c. kr. okr. glavarstva, ki se doslovno tako glasi: „V Postojni, dne 15. dec. 1906. Št. 502. Županstvu v Postojni se naznanja, da je c. kr. deželna vlada v Ljubljani z odlokom z dne 30. novembra t. l. št. 22.950 zaukazala, da se mora sneg vsled naredbe c. kr. notranjega ministerstva z dne 5. aprila 1878 št. 17.840 na državni cesti skozi trg postojnski kidati na stroške c. kr. cestnega erarja. C. kr. okrajno glavarstvo. Lapajne l. r.“

s svojim fiškalom Drmačičem. Loličko je dal pretepti do krvi in jo na oslu polnago izgnal iz grada. Drmačiča je hotel pobiti, a ko so od udarcev polmrtvega pustili na prostem, je odbežal v gozd.

Tahi je od dne do dne hujše odiral kmete. Rabil je zlata in blaga, da ga daruje za kraljevo vojsko. S tem se je prikupil kralju in celo dosegel, da je le-ta odstavil upravitelja Grdaka, češ, da slabo gospodari s kraljevim imetkom. Sedaj je Tahi zopet zavladal po vsem nekdanjem Heningovem imetjem. Nevolja med kmeti pa je rastla. Umirali so gladi in trpljenja. Zastonj jih je opominjal župnik, naj ostanejo strpljivi. Matija Gubec je začel zbirati može na tajna posvetovanja. Pripravljali so osveto...

XVIII.

Minulo je že dolgo časa in ni bilo glasu o Miliću. Zvesto je čakala nanj Sofija, Turki so ga zaslužnili, ko je hotel oprostiti Mogaića. Heningovica je na to vest sklenila, da oženi Sofijo s Tahovim sinom, da se ji povrne posest in mir. A stari Ambrož jo spomni oblube, ki mu jo je storila, ko se je potegnil zanjo proti banu. Nevoljna se mu je morala udati in obljubiti, da čaka tri leta na Milića, Ambrož pa hoče ta čas poiskati njega in Mogaića.

Tudi Jurkova Jana je zvesto pričakovala Mogaića, čeravno ni več vedela, ali še živi. S svojim delom je preživljala slepega očeta. Nekega dne pride valpet s Susjeda in ji ukaže, da mora drugi dan z brdovškimi dekleti nastopiti na tlako za gospodarja.

Celo jutro so dekleta pridno delale na polju. Tahi jih je pregledal in pohvalil na dobrem delu. Ko pa so opoldan odhajale z grada od obeda, ustavi močan sluga Jano, najlepšo med devojkami in ji veli, da gre z njim.

„S poti“ zakliče dekle, „ne poznam šal“. A drugi sluga ji izviije motiko, Peter Bošnjak pa zapre grajska vrata. Kot bi trenil, ji vržejo sukno preko glave, nekdo jo prime čez pas in jo odnese pred Taha. Oči so mu plamtele, ustne drhte. Dekle se protivi z vso silo. Tahi pomigne in Bošnjak ji strga s silno roko obleko s telesa. Le srajčico ji pusti. Temna rudečica ji oblije obraz, oči se ji besno zaiskre, kot blisk skoči v kot in si z roko prikrije razgaljene grudi. Težko diha je zapiči pogled v Taha. A on? Stoji nem kakor kamen. Obrvi mu drgečejo, nosnice se širijo, oči gore, na čelu se mu pokaže rudeča žila. Tiho je v sobi. Le težki dih se čuje. Nakrat se vzdigne kakor ris in se zaleti v devojko. Jana zavrisne, dvigne roko in sune besnega človeka s pestjo v obraz. A on ji ovije roke kot železne klešče krog nog in jo dvigne s tal.

„Na pomoč“, zakriči ubožica in zakoplje prste v starčeve lase, začne se besna z njim trgati, škriplje z zobmi, a on jo stiska jače.

„Ho! Ho!“ udari Tahi v krohot, „golobica zaman!“ Odnese dekle v drugo sobo, zatvori vrata. Grozen krič zaori po gradu — in Peter Bošnjak reče na dvorišču svojemu tovarišu:

„Zdaj bo menda tudi zame mekša. Dobro sem si izmislil.“

(Dalje prih.)

Nemškutarija. Pod tem naslovom smo v zadnjem listu objavili notico, ki smo jo prejeli iz postojnskega okraja, katero pa moramo po došlem nam pojasnilu resnici na ljubo v toliko popraviti, da pri c. kr. davčnem uradu v Postojni ni nobenega nemškutarja, zato tudi nobeden nima namena ponemčevati. Res je le, da je pisal na dotičnih vabilih imena neki pomožni sluga tako, kakor jih je v svoji naivnosti videl zapisane v dotični uradni knjigi. Kaj drugega dopisnik tudi ni očitil.

Občni zbor pevskega društva „Postojna“ v nedeljo zvečer je bil jako dobro obiskan. K dobremu obisku je brez dvojbe veliko pripomoglo dejstvo, da so nastale v zadnjem času med nekaterimi člani in odborom nasprotstva. Dosedanji člani odbora so že pred občnim zborom soglasno sklenili, da nobeden od njih ne sprejme več odborništva, da s tem preprečijo nadaljni razdor v društvu. Vsled tega je bil izvoljen nov odbor, sestavljen večinoma iz mladih močij. Odbor se je konstituiral tako: Fran Kuttin ml., predsednik; Božidar Dekleva, podpredsednik in blagajnik; Heliodor Petrič, tajnik; Josip Burger, Matija Frank ml., Filip Jager in Leopold Kraigher, odborniki. Kot namestnika sta bila voljena: Ivan Zwölf in Anton Verbič.

Koncert pevskega društva „Postojna“ v nedeljo večer je bil nepričakovano dobro obiskan in je jako dobro vspel. Vsa čast g. pevovodji, pevcem in odboru, ki so v tako kratkem času društvenega obstanka dokazali tako lepe uspehe.

Volkovi se klatijo po notranjskih gozdovih in so napravili baje že veliko škode med divjačino.

Občni zbor kmetijske podružnice v Matenjivasi se je vršil v nedeljo dne 16. t. m. v prostorih M. Žnideršič. Zbralo se je precejšnje število udov. Iz poročila načelnikovega je povzeti, da se je podružnica ustanovila dne 22. aprila t. l. ter je pristopilo 32 udov (18 iz Matenjevasi, 8 iz Rakitnika, 4 iz Grobišč ter po 1 iz Žej in Zaloga). Kot razveseljiv napredek je navesti, da je v preteklem letu 20 posestnikov udov naročilo 129 metrskih stototov umetnih gnojil v skupni vrednosti 911 K 40 vin. V celem je imela podružnica 1145 K 40 vin. dohodkov ter 1133 K 22 vin. troškov, preostane toraj 12 K 18 vin. gotovine v blagajni. Denarni promet toraj 2290 K 80 vin. Med drugim je bilo pri tem občnem zboru enoglasno sklenjeno: a) da se nabavi po ena travniška brana, trokar in požiralnikova cev; b) da se podružnični dopisi kolekujejo z narodnim kolekom; c) da se v mesecu prosincu prih. leta priredi zimski kmetijsko poučni tečaj v Matenjivasi; d) da se v prihodnjem predpustu priredi veselica, katere čisti dohodek bi se porabil za nakup podučnih knjig, kakor temelj za ustanovitev „ljudske knjižnice“; Dalje se je c. kr. kmetijskemu ministrstvu poslal protest radi uvoza goveje živine in mesa iz Italije in Holandije ter zahvala c. kr. poljedelskemu ministru ekselenci grofu Leopoldu Auerspergu za njegove dosedanje odločne nastope v prilog kmetijstva.

Že se je pisalo o Škantinovem Lovretu. Skrajni čas je, da se napravi s tem človekom konec, ki je v nadlegovanje občinstvu ne samo domači vasi, ampak celi okolici. Poteplje se in krade kot deseti brat. Ob cesti, ki pelje v Orehek, stoji vaška kapelica. Vse podobne in drugo je odnesel Skantinov Lovro iz nje. Podobno nekega svetnika je odnesel domov, ga postavil v z vodo napolnjen čeber in šel ljudi klicat, naj gredo gledat kako se koplje svetnik v čeburu. Slučajno je prišel ob istem času neki zidar mimo. Videč svetnika v mrzli zimski kopeli, je odskočil prestrašen češ, kdo neki je ta božja prikazen. Šele ko je ogledal si to čez-naturno prikazen natančneje, mu je postalo lažje pri srcu. Pred nekaj leti se je bil spravil pa na svetnike v cerkvi v Hrenovicah. Težke svetniške statve je znesel na sredo cerkve. Štatva sv. Petra mu je padla pa na tla, da ji je odletela glava. Ko so ga vprašali, zakaj je vrgel sv. Petra na tla, je odgovoril: „pa naj bi se bil držal“. Takih detajlov iz življenja Škantinovega Lovreta je nebroj.

Iz Št. Petra na Krasu. Uže več let zaporedoma so se tukajšni prvaki kakor tudi gospodje uradniki tukajšne železniške postaje spominjali v novem letu na „Družbo sv. Cirila in Metoda“ s tem, da so darovali mali dar v korist družbe ter se tako odkupili novoletnih voščil. Ker „Družba sv. Cirila in Metoda“ porablja darove in doneske le v blagi namen družbe, zato se bodo tudi letos Šenpeterčani z malim darom odkupili novoletnih voščil. — Dne 17. t. m. si je ogledala komisija po modernem slogu napravljeno mesnico g. F. Geržina v Št. Petru. Mesnica ima sušilnico za meso in tudi zraven drugih za mesnico potrebnih prostorov dobro urejeno ledenico, katera bode v poletnem času dobro služila. Ker je gospod Fr. Geržina zelo napreden in podjeten gospodar, bi bilo želeti, da bi občinstvo njegov mesarski obrt tudi zdatno podpiralo.

Iz Zagorja. Kakor smo že svoj čas poročali, ustanovili so se tu „rodbinski večeri“ in „gospodarski sestanki“. To so dela, na katera zagorski naprednjaki s ponosom kažejo, a ostudni „Domoljub“ pravi v eni svojih števil, da mi ljudstvo poneumnujemo! Nas ne bo čisto nič oviral in kakor smo lani molčali na vse zbadljive vesti v „Domoljubu“, tako bomo tudi letos; mi vemo, da se jih s tem najbolj „pana“. Da pa mi našemu ljudstvu ne bi privoščili par veselih ur v nedeljo, ko se celi teden trudi, tako trdosrčni ne bomo. Naše pevsko društvo poje, a se tudi zabava, kolikor je treba; gospoda v Trnju pa jezi, da so šli naši pevci na shodni dan v Klenik malo zapet; on petja ne more slišati, a njegovi ljudje so ga pa radi poslušali.

Iz Orehka. Pred nekaj časom so se zvršile tu volitve v krajni šolski svet v Orehku. Gospod Anton Križaj, trgovec in posestnik, je bil izvoljen predsednikom, gosp. Jakob Kristan, krčmar in posestnik, podpredsednikom in g. Anton Srebotnjak, posestnik, odbornikom. Nikdo ne more reči, da se pri tej volitvi ni gledalo na samo za šolo vnete može.

Iz Knežaka. Preteklo nedeljo je poskušala neka tatinska družba ulomiti v trgovino g. Cucka, a so jih prepodili, predno so prišli do cilja. V zadnjem času so se izvršile tatvine v Jelšanah, pri Grahorju v Premu, pri Želkotu v Ribnici, pri Novaku v Vremah in v Divači. Žandarmerija družbo pridno zasleduje, a ji ne more do živega. — Na semnju v Zagorju je izgubil 10. t. m. Matiče iz Knežaka 190 K.

Iz Vrabč na Vipavskem. V naši občini se v zadnjem času ljudstvo posebno ogreva za razdelbo skupnega zemljišča (gmajne). Tozadevna prošnja se je že davno poslala na pristojno mesto, a izvršitve pa le noče biti, dasi se je zatrjevalo s pristojnega mesta, da se stvar prične že spomladi t. l. 1906. — Tu daje živinoreja lepe dohodke, umevno pa, da ti ne zadostujejo, ker so vsak dan potrebe večje in vsi drugi dohodki zelo pičli. Z razdelbo skupnega zemljišča bi se mnogo sedaj zanemarjenega sveta izkoristilo, pridelovalo bi se mnogo več krme, in živinoreja bi se gotovo živahno razvijala, kar je tembolj pomenljivo radi mlekarstva, ki se da lepo izpečavati v bližnji Trst. Le žal, da so ljudje preveč zaljubljeni v vole, mesto v krave, ki dajejo dosti več dohodkov. Nič manj ugodno kot razdelba bi vplivalo zlaganje zemljišč, na kar bo treba delati z vsemi močmi.

Prosveta.

Za Gregorčičev spomenik je začel osrednji odbor v Gorici zbirati denar. Ker se pa v odbor iz strankarske in osebne mržnje ni vsprejelo nobenega oficijelnega zastopnika goriške liberalne stranke, se je vnela časnikarska polemika, ki je silno značilna za slovenske razmere. Če bi goriški odbor, ki se je sam sestavil, ugodil nasprotnikom, bi se pač izkazal najbolj taktnim. Kdor je zmernejši in obzirnejši, ta zmaga v vprašanih te vrste.

Akad. društvo „Prosveta“ v Ljubljani, ki si je za idejo ljudske izobrazbe steklo toliko zaslug, je razširilo svoj delokrog po vsem slovenskem ozemlju in bo začelo s snovanjem ljudskih knjižnic na jezikovni meji. Samo na podravskem ozemlju jih osnuje o božiču četvero.

Lista „Zadruga“, strokovno glasilo Zadružne Zveze v Celju, katero bode v bodoče izdajala zopet v lastni režiji in ki se bode bavila edine le s pospeševanjem zadružništva in narodnega gospodarstva s posebnim ozirom na kmetijsko zadružništvo, izide prva številka do Božiča t. l. List bode začasno mesečnik in se bode po potrebi izdajal pozneje bolj pogosto. Uredništvo je pridobilo odlične zadružne, kmetijske in gospodarske strokovnjake kot sodelavce in se bode list skušal vestno truditi, da deluje v blagor kmetijskega in drugega zadružništva, ogibajoč se dosledno vsega, kar ne bi bilo v prid in prospeh slednjega. Zadruga, ki so učlanjene pri Zadružni Zvezi v Celju, bodo dobivale list v par izvodih brezplačno. Zadruga in društva,

ki v Zvezi niso učlanjene, kakor tudi kmetijska, bralna, izobraževalna in druga društva, čitalnice in posamezniki itd. pa dobijo list za ceno tri krone. Udje zveznih članic pa dobe list za dve kroni na leto. Vse zadruga in razna društva, ki žele list naročiti oziroma dobiti na ogled prvo številko, naj izvolijo to naznaniti po dopisnici uredništvu lista „Zadruga“ v Celju, Schillerjeva cesta 3.

„Narodna Založba“, zadruga z omejeno zavezo, se snuje v Ljubljani. Izdajala bo poljudne znanstvene in leposlovne knjige.

V Trstu so imela narodna društva posvetovanje zaradi ustanovitve slovenske ljudske knjižnice. V istem času se je sklenilo osnovati delniško družbo, ki bo dobila knjigotrško koncesijo v Trstu. Tako dobe Slovani v Trstu prepotrebno knjigarno.

Narodno gospodarstvo.

„Slovenski posojilničar“ bo naslov novi izdaji leta 1905 prvič izišlega „Navoda o osnovanju in poslovanju slovenskih posojilnic“ znanega posojilniškega strokovnjaka Ivana Lapajnet. Cena trdo vezanemu iztisu te izboren pouk za posojilniško poslovanje obsegajoče knjige je 3 K, mehko vezanemu 2.40 K, nevezanemu 2 K. Naročnina se pošilja na „Centralno posojilnico slovensko“ v Krškem.

Pomnožitev sadnega in lepoticnega grmičevja s potaknjenci. Marsikdo kupuje pri trgovskih vrtnarjih za drag denar lepoticno ali sadno grmičevje, katero bi si lahko sam prav cenó doma vzgojil. Delo ne zahteva takorekoč nobenega truda. Po zimi, ko režemo cepiče za spomladansko cepljenje sadnega drevja, je pravi čas, da si narežemo potaknjence onega grmičevja, katerega si hočemo vzgojiti. Najboljši so enoletni dobro dozoreli poganjki (mladike), katere z ostrim nožem ali škarjami zrežemo tako na kose, da ima vsak potaknjenec približno po 3 do 5 popkov (očes). Če imajo mladike bolj gosto popje, naj ima potaknjenec več popkov, sicer pa manj. Potaknjence zagrebemo na vrtu na kakem zavetnem kraju v zemljo, v zgodnji spomladi pa napravimo gredo in jih vsadimo, kakih 30 cm vsak sebi, lepo v vrsto. Na ta način se da pomnožiti: vajgelija, devcija, lonicera, spireja, jasmin (Philadelphus), snegasti jagodičnik (Symphoncarpus), perzijski bezeg (Syringa persica), raznovrstno vrbovje, divja trta (Ampelopsis in Vitis), ribes, agras itd.

Kako se ohrani led. Kdor nima ledenice, lahko ohrani led na drug način. Senčnat prostor suhih tal, ki hitro vsesavajo mokroto ter od katerih se hitro odteka voda, je pripraven kraj za shranjevanje ledu. Na zemljo se položi precej visoka plast slame, da se prepreči vpliv zemeljske toplote. Na slamo se naloži kolikor mogoče gosto ledu ter se ga polije ob hudem mrazu z vodo, da zmrzne v trdo kepo. Led se nakopiči v podobi stožca (keglja), pokrije vsako plast s slamo, da se zamaše luknje. Slednjič se pokrije vse 1 m visoko

s prstjo in na površju z rušami. Led se jemlje iz te naprave le zgodaj zjutraj na severni strani. Velika prednost te naprave je, da se kup seseda, če se otaja led v sredini, ter ostane tako vedno obdan od varujoče ga zemeljske plasti.

Prekoplji svoj vrt. Vrtno prst je treba v jeseni kolikor mogoče globoko prekopati in v kepah pustiti čez zimo, da pride zrak do nje ter zemlja dobro premrzne. Zemlja razpada in se razkraja ter na ta način dobiva novih redilnih snovi, ki v prihodnjem letu pospešujejo rast zelenjadi. Pri prekopavanju pridejo na površje korenine plevela in ličinke žuželk ter se lahko izločijo. Kdor ima vrt, naj ne zamudi gredice globoko prekopati, trud se mu bo obilno izplačal. Na vrtu in na polju velja izrek: Pred zimo preorano je dvakrat gnojeno.

Svinjak mora biti primerne velikosti. Število živali je merodajno za njega velikost: mrjasec potrebuje 3 do 4 m² prostora, plemenska svinja 3½ m², pitanci 2 m², prašički 1½ m². Visok naj bo hlev 2½ do 3 m. Da hlev ostane suh, kar je neobhodno potrebno, ga je treba dobro tlakovati in preskrbeti, da se mokrota odteka. Za ventilacijo je najbolje napraviti v stenah luknje, a ne na takih mestih, da bi vsled tega v svinjaku bil preprih. Tudi okna so v svinjaku neobhodno potrebna, saj je svetloba najboljše sredstvo zoper bolezni in golazen. Korita iz železa, cementa ali granita se dolgo ohranijo, ter se lahko dobro očistijo, zato so najboljša. Poleg svinjaka naj bo ograjen prostor, da prašiče spustimo lahko na prosto.

Divji kostanj se skuhan in razdrobljen uporablja za kokoši. Tako krmljene kokoši rajše neso. Ker kokoši kostanj rade zobljejo, naj nikdo te krme ne zavrže.

Premrzla voda je mnogokrat vzrok črevesnih in želodčnih bolezni pri živini. Po zimi naj se ji daje le tako vodo, ki je že par ur stala na gorkem.

Za gospodinje. Pecivo za božič in Silvestrov večer. Četrť kilograma surovega masla mešaj z leseno žlico, da se začne peniti. Potem pridevaj polagoma 3 cela jajca, ¼ kilograma stolčenega sladkorja in ¼ kilograma fine moke. Ko se da testo gladko izločiti iz sklede, devaj ga z žlico v malih kupčkih na namazano pločo ter speci to v malo vroči pečici. — Pijača za božič in Silvestrov večer. Vlij na ½ kilograma sladkorja ¼ litra vrele vode, mešaj sladkor, da se popolnoma raztopi in vlij še enkrat ¾ litra vrele vode nanj. Ko si tekočino odstavila za nekaj minut, vlij še ¼ litra ruma. Pijača se dá na mizo prav vroča.

Razklejena kostna moka ali Tomasova žlindra?

(Konec.)

Pri večini primerjevalnih poskusov kostne moke z drugimi fosfati, ki so se doslej zvršili, se je izkazalo, da je učinek kostne moke

navadno zaostal za učinkom superfosfata, in sicer je bila razlika precej znatna. Preskuševalcema Kellnerju in Böttcherju se je posrečilo pojasniti neugodni uspeh gnojenja s kostno moko, in sicer sta dokazala, da je uspeh gnojenja s kostno moko prav zelo zavisen od množine apna v zemlji. Pri poznejših preskusih so to okolnost upoštevali, vendar je bil uspeh še vedno slabši kakor pri gnojenju s superfosfatom, odnosno s Tomasovo žlindro. Dr. Prianišnikov v Moskvi je iskal vzrok temu v obliki dušika, ki se v zemlji nahaja. Prof. dr. H. G. Söderbaum se že nekaj let sem peča s preiskovanjem gnojilne vrednosti različnih fosfatov, med temi tudi kostne moke, ter se je tudi oziral na omenjena razkritja. On je sedaj s svojimi preskušnjami, ki jih je na razne načine menjaval, tako daleč dospel, da se mu primerno zdi svoje poglavitne uspehe objaviti. Söderbaum je našel: „Če ni bilo v zemlji veliko apna in če je bil navzoč dušik v obliki amonijevih soli, tedaj je imela fosforova kislina kostne moke zelo isti uspeh kakor gnojitev s superfosfatom.“ Poročevalec o Söderbaumovem spisu je previdno pristavil: „Samoobsebi umevno je naglašati, da ta izrek velja le za preskušnje pod dotičnimi pogoji; kakšno splošno veljavo naj ima ta izrek, je dognati šele po drugih preskusih.“

Profesor dr. E. Wein, vodja kr. preskušališča za barje in kmetijsko kemijskega zavoda kmetijske akademije v Weißenstephanu, je v temeljitem spisu razložil vpliv obdelovanja zemlje na žetev in na učinek umetnih gnojil. Glede preskusov fosforove kisline je obdelal porabo naslednjih fosfatov: Dvojni superfosfat, superfosfat, Woltersov fosfat, Tomasovo žlindro, razklejeno kostno moko, belgijski fosfat in fosforit od reke Lahne. Glede teh preskušenj je prof. Wein dognal naslednji izrek: „Pri gnojenju s fosforovo kislino barskih travnikov bo pač v največ slučajih Tomasova žlindra najboljša. Mnenje, da je superfosfat za gnojenje teh travnikov nesposoben, ni pravilno. Zaradi hitrejšega uspeha se superfosfat prvo in drugo leto more s pridom rabiti. Od sirovih fosfatov je po tukajšnjih izkušnjah za sedaj imeti za porabnega le kredni fosfat. Na porabo razklejene kostne moke se ni ozirati.“

Četudi se ti izreki znamenitih kmetijskih kemikov v marsičem razlikujejo, naslednje je neovrženo: „Fosforova kislina kostne moke je zelo težko raztopna; v nekaterih okolščinah je malo ali nič, v drugih zopet bolj užitna. V pripravnih zemljah le tedaj učinkuje, če je zemlja nasičena s fosforovo kislino. Za nasičenje s fosforovo kislino pa kostna moka ni porabna. Korist gnojitve s kostno moko ne doseže koristi s superfosfatom ali s Tomasovo žlindro. Če naj se travniki gnojijo ob pripravnih razmerah naravnost s kostno moko, je še dvomljivo; če naj se, potem le

na neapnjenih zemljah, ter je vrednost gnojiv s kostno moko le dvetretjinska v primeri z drugimi fosforovimi kisljinami.

Pri današnjem vednostnem stanju vprašanja o gnojenju s fosforo kislino je strokovno naravnost smelo in lehkomišno trditi, da je učinek kostne moke v vseh okoliščinah enak učinku Tomasove žlindre ali pa ga še prekaša. Kaj takega brezpogojno trditi z ozirom na predstoječo razpravo ni mogoče, če ni v to svrhu posebnih vzrokov, ki pa s kmetijstvom niso v nikaki zvezi. Na podlagi teh izvajanj imam vso pravico odločno zavriniti očitaje, da bi c. kr. kmetijska družba kranjska nestrokovno postopala in bi stem naše gospodarje oškodovala.

Kdor pozna razmere ljubljanskega kmetijsko-kemijskega preskušališča, se pač ne čudi njegovim strokovnim razkritjem, saj jih posebno dobro osvetljuje slučaj z redilnimi praški za živino. V zadnjem času ni bilo kmalu večjega sleparstva, s katerim se je neveščim kmetovalcem denar iz žepa pulil, kakor so ti redilni praški. Vsa kmetijsko-kemijska preskušališča so šla v boj proti temu sleparstvu, le ljubljansko ne; narobe, v enem slučaju je celo izdalo certifikat, da je neki tak prašek najboljši med vsemi preiskanimi. Nagibi so menda bili isti kakor pri brezpogojnem priporočanju kostne moke!

Zaradi ljubega miru sem doslej vsa izzivanja prezrl; če pa ne bo miru, odgovorim enkrat za vselej!

Gustav Pirc

Našim trgovcem, obrtnikom in rodoljubom na uvaženje.

U gradu Rijeci ustrojilo se je marom domačih pregaoca društvo „Trgovačko-Obrtni Dom“. Svrha je društvu, da u ovom otudjenom gradu okupi sav hrvatski slavenski trgovački i obrtni živalj na što široj demokratskoj podlozi. Trgovačko-Obrtni Dom na Rijeci promicati će stališne interese mjestnih i vanjskih svojih članova uputom i savjetom, tržnimi i burzovnimi izvještaji, a biti će i stjecište svih hrvatskih i slavenskih trgovaca grada Rijeke, okolice, kao i svih onih koji poslovno dolaze na Rijeku. Društvo postići će samo onda svoj dalekosežni cilj, ako čim većim brojem utemeljitelja i članova bude poduprto. Preporučamo dakle ovaj naš mladi podhvat svim hrvatskim i slavenskim trgovcem i rodoljubom uljudnom zamolbom, da pristupe društvu kao utemeljitelji i kao članovi. Prijave za pristup neka se izvole upraviti na Trgovačko-Obrtni Dom na Rijeci Piazza Uermeny br. 2 I. kat. Utemeljiteljni prinosi iznašaju: za pojedinca najmanje kruna 50 a za društva i zavode kruna 200 najmanje. Članarina iznaša za izvanjske članove kruna 12 na godinu.

Privremeni odbor:

Gjuro Ružić v. r.

Josip Ružićka predsjednik. Mijan Novaković
podpredsjednik. Odbornici: tajnik.

Bačić Ante, Bolč Josip, Bolf Ivan, Bonetić Alberto, Duboković Franjo, Dubravčić Ivan, Janović Andrija, Radmanović Marko, Vilhar Dušan.

Po svetu.

Lakota v Rusiji. Knez G. E. Lvov opisuje v „Ruskih Vjedomostih“ strašne prizore, ki jih je videl v guberniji Samari posebno v okraju Busneuk, kjer vlada najhujša lakota. Prepotoval je pot, primeroma 1100 km dolgo, ter opisuje, kar je doživel tu, takole: „Nehote se v človeku zbudi težka otožnost, kot bi stal ob postelji umirajočega človeka. Ljudstvo živi le od danes do jutri, boreč se za vsak grižljaj kruha posebe, obupajoč; saj ni upanja, da se bo mogoče preživiti do pomladi. Slaba letina je bila. Kruha ni, tudi ne krme za živino. Skednji in shrambe so prazne. Na svoji poti sem našel le v 11 vaseh pri nekaterih posestnikih malo žita. Pridelek je bil tako slab, da o tem pripovedujejo kmetje: „Nesli bi bili ves pridelek lahko na rokah domu. Le en do dva puda na desjatino smo pridelali. Ovsu in ajde letos nismo videli.“ Živino in konje so prodali po nizkih cenah. V okraju Busuluk so za krmo nakosili bodečega ocata in nabrali hrastovega listja, ki so ga pa morali nekateri pripeljati iz gozdov, oddaljenih do 50 kilometrov. Seveda je dvomljivo, ali bo mogoče ohraniti s to krmo do pomladi maloštevilno živino, ki je ostala. Nikakega razločka ni več med premožnimi in reveži, v celem okraju je samo 2—3 procentov hiš, ki morejo izhajati brez pomoči. Posebno je težko stanje Tatarov, ki so se nedavno priselili; skoro vsi jedo kruh le z različnimi primeski, n. pr. želodovo moko ali pa kruh, pečen samo iz te moke. V nekem okraju le v 7 vaseh niso uživali želodovega kruha, v vseh drugih so imeli le tacega ali namešanega. Ta kruh izgleda kot bi bil narejen iz smeti in zemlje. Jedo ga že od septembra, a še štedijo z njim. Ljudje jedo samo po enkrat na dan. Otroci dobivajo želodovo moko, polito z vročo vodo. „Kruh za lakoto“, kakor ga imenujejo ljudje, ima slabe posledice; ljudje, ki ga uživajo, postanejo suhi, blede, oči jim upadejo, tresejo se po vsem telesu, ter tožijo, da jih vsled uživanja tega kruha peče srce. Povsod, kjer se je ta kruh, vlada legar in skorbut. Tako je meseca novembra, kaj bo še le pomladi! Pomoč je nezadostna. Tisti, ki morejo delati, ne dobe nikake pomoči, a dela ni možno dobiti.

Kaj zmore ameriška tovarna. V Filadelfiji so letos izdelali v tvornici za lokomotive v 5 mesecih 1091 lokomotiv, torej povprek več kot 7 lokomotiv na dan.

Grozna nesreča na Vestfalskem. V vitenski tovarni za roburit zgodila se je 28. pretečenega meseca grozna nesreča. Eksplozija je roburit, raztreljivo podobno dinamitu, ki se rabi posebno v rudnikih, ker ni tako nevarno kot ta. Bili sta dve eksploziji, ki sta lepo vitensko okolico pretvorili v razvaline, kakor da bi se bilo vanjo streljalo s težkimi topovi. Hiše v obližju so zelo poškodovane, šipe so popokale, okolica je posuta s kamenjem. Na razdaljo tisoč metrov leže razmesarjeni človeški udi. Eksplozija je bila tako silna, da so se v oddalji več 100 metrov podrli močni zidovi. Mestece

Anen, ki leži v bližini tovarne, je sedaj tužna razvalina. O vzrokih nesreče se poroča sledeče: V sredo okoli osmih zvečer nastal je ogenj v prostoru, kjer so stroji, a se je hitro razširil do skladišča, kjer je bilo shranjeno v zabojih 24.000 *kg* roburita, takoj je nastala prva eksplozija. Mnogo ljudstva je privrelo na kraj nesreče, ker so mislili, da je nevarnost končana. A v tem času se je prigodila druga eksplozija, ki je bila močnejša od prve; razrušila je tovarniška poslopja do tal ter napravila nešteto človeških žrtev. V okolici mislili so ljudje, da je potres, tako v Krupovi tovarni v Esenu, ki je oddaljena 25 *km*. Tudi v tej tovarni je škoda skoro za stotisoč mark. Do sedaj je 40 mrtvih in 200 ranjencev. Mnogo ljudi je oglušilo, ker se jim je, vsled silnega poka, raztrgala mrenica.

Kače v bolnico. V neki bolnici v Newjorku se je dogodilo sledeče. Neki 23 letni Indijanec, po imenu Jamand, ki je zbolel na malariji, je prišel v bolnico. Bolnik je držal v roki košarico ter je povedal zdravniku, da ima v nji kače, ki mu služijo pri izvajanju indijskih iger. Ko so strežniki in bolniki to slišali, zavladal je silen strah med njimi, strežniki so zbežali iz sobe, tudi bolniki so hoteli zapustiti bolnico. Indijanec je zatrjeval, da so kače ukročene, da ne bodo nikomur storile zla ter prosil, naj mu puste ljubljene živali, da jih bo imel pri sebi. Zdravnik in bolniki pa za nobeno ceno niso hoteli privoliti v to. Strežniki niso vedeli, kaj početi s kačami. Slednjič pa je Jamand izjavil, da pozna prijatelja, ki bo prevzel kače. Poslali so ponj. Ko je prišel po kače, se je Jamand s solznimi očmi poslavljal od svojih ljubljensk.

Denar ali življenje. Starega žida je napadel ropar z revolverjem v roki ter kričal nad njim: „Denar ali življenje!“ „No“, reče starec, ker sem prisiljen, da vam dam eno izmed teh dveh reči, vam dam raje denar. Da mi bo pa moja soproga verjela, da sem bil napaden, prosim vas, prestrelite mi desni vogal suknje“. Razbojnik je to storil. „Da mi bo še bolj verjela, prosim, prestrelite mi še levi vogal suknje.“ Tudi to ropar stori. „Da bo popolnoma preverjena v moji nezgodi, prestrelite mi še rokav.“ Tudi to stori razbojnik. „Da bo moja žena vedela, da sem bil v smrtni nevarnosti, prosim vas, prestrelite mi še klobuk“. Žal, da nimam nobene krogle več, reče razbojnik. „E če nimate nobene krogle več, tudi ne dobite mojega denarja!“

Nov brzojavni sistem. Italijan Giacomo Legre je iznašel nov zistem brzojavljenja, po katerem bo mogoče spojiti vlake na raznih postajah med seboj, kar bi zabranilo mnogobrojne nesreče na železnicah.

Sejm z dekleti v Kazanu. Med Tatari vlada strašna beda. Da se ognejo preteče lakote, poslužili so se zopet sredstva, ki je bilo že v starih časih v navadi, otvorili so v Kazanu sejm z dekleti. Stariši vlačijo svoje hčere, največkrat deklice od 12—15 let stare v mesto na prodaj. Cena je okoli 150 rubljev. V Kazan se je pripeljalo mnogo turških in kavkaških agentov, ki kupujejo deklice za javne hiše in za harem. Baje

se je prodalo že 200 deklet. Ruska policija, ki dosedaj ni posegla vmes, se je jela brigati za to stvar, da omeji trgovino s človeškim blagom.

Uzorno gospodarstvo. Japonci oskrbujejo 10 let Formozo in so v tem času povzdignili kulturo tega otoka. Japoncev živi zdaj na njem za celih 43.000 več kot prej. Dohodki otoka so zrasli za 20 milijonov jenov. Železniške proge je zdaj za 170 milj več kot prej. Potnikov se je prevažalo lani za milijon več kot pred 10 leti. Posebno napredovalo je kmetijstvo, riževa polja, reja goveje živine, ovac in koz.

Vlake za pijance so vpeljali na Angleškem, kjer je pijancem iz znanih vzrokov prepovedana vožnja v navadnih vlakih. Ti posebni vlaki so običajni po velikih pojedinah in slavnostih. Pijancem je zagotovljen izstop na pravi postaji.

Najdeno blago kralja Montezume. Mehikanski kralj Montezuma je skril del svojega premoženja pred grabežljivimi Španjolci; kljub skrbnemu iskanji ga niso mogli najti. Sedaj javljajo iz Puebla, da so v Santo-Domingo našli delavci razne dragocenosti v vrednosti 15 milijonov kron. Morebiti so najdene dragocenosti še večje vrednosti za historične muzeje.

Pasje meso. Radi pomanjkanja mesa se koljejo na Nemškem psi. Leta 1905. zaklali so 6158 psov. Letos bo število še večje, ker se je meso že priljubilo.

Konec metle. V velikih mestih ne pometajo več. Prah odstranjujejo s posebnimi napravami, ki vse-savajo prah v se. Novi način za snaženje prahu je vsekako boljši za zdravstveno stanje, ker gospodinje pometajo mnogokrat s suho metlo, kar okuži zrak v stanovanju.

Nov otok, ki je še tako vroč, da se kadi, je nastal v berinškem morju pri severni Ameriki. Morje krog njega je bilo na 10 ur daleč tako vroče, da se ladija, ki ga je prva ugledala, ni upala naprej. Geologi trdijo, da je otok nastal zaradi potresa, ki je tudi vničil San Francisko.

Pozdrav novega učitelja. V okraju Novska v selu Krivaja so seljaki že dolgo hrepeneli po šoli. Končno se jim je želja izpolnila in pričakovali so novega učitelja. Da mu izkažejo veselje radi njegovega prihoda, priredili so mu lep vzprejem. Vsa vas z novimi šolarčki mu je šla do meje naproti. Neko dete ga je pozdravilo z lepo, dobro naučeno pesmico, potem pa se je vsa množica podala proti vasi. Na čelu je jezdilo pet jahačev z narodnimi traki čez prsa, potem je sledila godba in nato otroci in odrasli s svojim novim učiteljem. Pred šolo je pozdravila množica učitelja, on pa se jim je navdušeno zahvaljeval. Vsa slavnost se je končala z veselico. Nas mora veseliti, da je prosveta med brati Hrvati tako razširjena.

„Popotnik“.

Vojaška služba za ženske. Francoski vojaški zdravnik dr. Toulou piše z ozirom na ženske zahteve po popolni enakopravnosti z moškimi, da je potrebno, da se potem pritegnejo ženske tudi vojaški službi. Ako hočejo imeti ženske vse pravice kakor moški, morajo

prevzeti nase tudi vse dolžnosti moških. K glavnim dolžnostim vsakega državljana pa spada vojaška služba ali pa plačevanje tozadevne takse. Ako so ženske lahko zdravniki in odvetniki, biti morejo ravnotako lahko tudi vojaki. Ženski vojaki bi se prav lahko rabili, ako ne v vojski pa v mirnem poslovanju, n. pr. v zdravniški službi, v vojaških bolnišnicah, v vojaških uradih in pri intendanturi.

Preveč ženskega spola se narodi skozi 10 let v neki angleški vasi, tako da sedi v šoli poleg 93 deklic le 11 dečkov. Seveda razburjenim staršem nihče ne more pomagati, nekateri zdravniki se izgovarjajo, ker drugega vzroka ne vedo, da je temu voda (!) kriva.

Kako prevažajo na Ruskem denar. Spredaj jaha četa kazakov. Na kolenih imajo karabinke, s katerimi pomerijo zdaj pa zdaj na občinstvo. Kdor se sumljivo okrene ali ozira za transportom, ga zadene gotovo kazaška krogla. Za kazaki gredo vojaki z golimi sabljami, za njimi voz z denarjem in blagajnikom, zadaj pa zopet kazaki in orožniki. Res, sijajen sprevod!

Šaljiv Irec je bil kot priča zaslišan, ali je videl, da je toženec streljal na tožitelja. „Samo slišal sem strel“ je odgovoril. „To torej ni dovolj dokazano“, je odločil sodnik. Nato se je Irec proti drugim pričam zakrohotal. Sodnik ga je ogorčen poklical k sebi in vprašal, zakaj se je bil usmelil smejati. „Ali ste videli, da bi se bil jaz smejal?“ je vprašal priča. „Ne, ali slišal sem Vas.“ „To torej ni dovolj dokazano“, je odgovoril mirno Irec, obrnil pete in šel iz dvorane. Prisotni so se smejali, le sodnik se je kislo držal.

Za kratek čas.

Dober odgovor: Gospod k gospodični, ki je pred kratkim podedovala več tisočakov: „Gospodična Emilija, že dolgo Vas ljubim!“ — Gospodična: „Kaj pravite — saj sem vendar šele pred tednom podedovala.“

Glavna reč: Kuharica (vojakova ljubica) Ješmarija! milostljiva, pečenka je sežgana. — Gospodinja: O to je neprijetno, Mica, to bo moj mož spet hud.“ — Kuharica: „In moj ljubček šele!“

Postrežljivost: Gost visoke postave: Gostilničar, ali lahko pri Vas prenočim? — Gostilničar: Tako dolge postelje, kakor ste Vi dolgi, nimam; kaj pa novo kegljišče: to bi bilo pripravno za Vas.

Zlobno priporočilo. V nekem notranjskem trgu ima neka gospa star poštni voz. Kedar pridejo stari-narji iz Trsta in drugod nakupovat, bi bilo priporočeno, da se jim oni poštni voz ponudi.

Listnica uredništva.

Neznanemu dopisniku-čebelarju v Gradcu naj odgovorimo, da ona od njega napadena notica s 15. decembra obravnava le, kako ravnaj čebelar po zimi. Nikakor se ne priporoča pitanje v zimskih mesecih. Naš sotrudnik le trdi, da če zmanjka čebelam hrane, naj se previdno klade makar v omenjenih mesecih. Temu mnenju pritrjujejo tudi čebelarski spisi. — **Iz Trnja** smo pred kratkim priobčili dopis, v katerem je naš dopisnik grajajoč vedenje ponavljalcev poročal neprijetni položaj dveh gdč. učiteljic. Gospodični ste nam v daljšem poslanem dokazali, da se je izvršila stvar malo drugače, a nadejamo se, da nam vspricho malenkostnosti cele zadeve oprostita, da dopisa ne objavimo, tem bolj, ko itak priznavamo težavni položaj učiteljice na deželi.

Loterijske številke.

Dunaj, 15. decembra	72	33	15	45	74
Brno, 19. decembra	68	89	18	10	57

Mala naznanila.

Vsaka vrstica v teh oznanilih stane 20 vin. Pri večkratni objavi se dovoli primeren popust. Denar je poslati naprej. Plača se lahko tudi s pismenimi znamkami.

Landauer, še dobro ohranjen se ceno proda v Postojni hišna štev. 110.

Kašelj. Kdor tega ne uvažuje, se pregreši na svojem lastnem telesu! **Kaiserjeve prsne karamele** s tremi jelkami. Zdravniško preizkušeno in priporočeno proti kašlju in hripavosti, kataru, zaslizu in kataru v požiralniku. 5120 notarsko poverjenih izpričeval potrjuje, da drže, kar obetajo. Zavoj 20 in 40 vin. Zalogo ima **J. Hus, lekarnar v Vipavi.**

Izurjen mlekar išče službe ter jo nastopi najraje takoj. Ponudbe na **Franc Tončič, Črni vrh 29.**

Cementne cevi razne velikosti so po zmernih cenah naprodaj pri **Jos. Deklevi v Postojni.**

Mlin in stiskalnico (prešo) za sadni mošt in malo rabljena, večje vrste proda **Leop. Meden, Igavas-Stari trg pri Rakeku.**

Prsni sirop proti kašlju, hripavosti itd. steklenica 1 K 40 v. Čisto, belo ribje olje, stekl. 1 K, velika 1 K 80 v. **Mazilo proti trganju in revmatizmu, steklenica 1 K. Mazilo proti ozebkom, 1 lonček 70 vin. razpošilja lekarna Hus v Vipavi.**

Učenec in učenka se takoj sprejmeta v trgovino mešanega blaga **Frana Zadnek v Senožečah.**

Stroj in steklenice za sodovico, prav dobro ohranjene, se ceno proda. Vpraša se na **Vrhniki št. 213 L. P.**

Rezbar g. Karel Tajhel v Postojni, bivši učenec umetnostrokovne šole v Ljubljani, izdeluje po naročilu jako lična rezbarska dela po zmernih cenah tako n. pr. okvire, lovske okraske itd. Priporočamo ga najtopleje.

== Izšel je ==
težko pričakovani

Koledar za kmetovalca 1907.

Uredil dež. nadzornik J. Legvart.

II. zelo popolnejši letnik z vsebino:

Kratek opis umne živinoreje: zlata pravila živinoreji, krmljenje goveje živine in prašičev. Prašičjereja, mlekarstvo, preiskovanje mleka, bolezni mleka. Obdelovanje travnikov, naprava in osuševanje travnikov, umetna in naravna gnojila. Sadjereja, naprava sadovnjaka. Vinoreja, priprava dobrega vina. Kmet. zakoni. Hmeljarstvo. Prerač. v kile, orale in hektarje. Koledar, sejmi in še mnogo drugega.

— Vezan je letos v posebno močno platno. —
Cena s pošto K 1-80, in se naroča pri

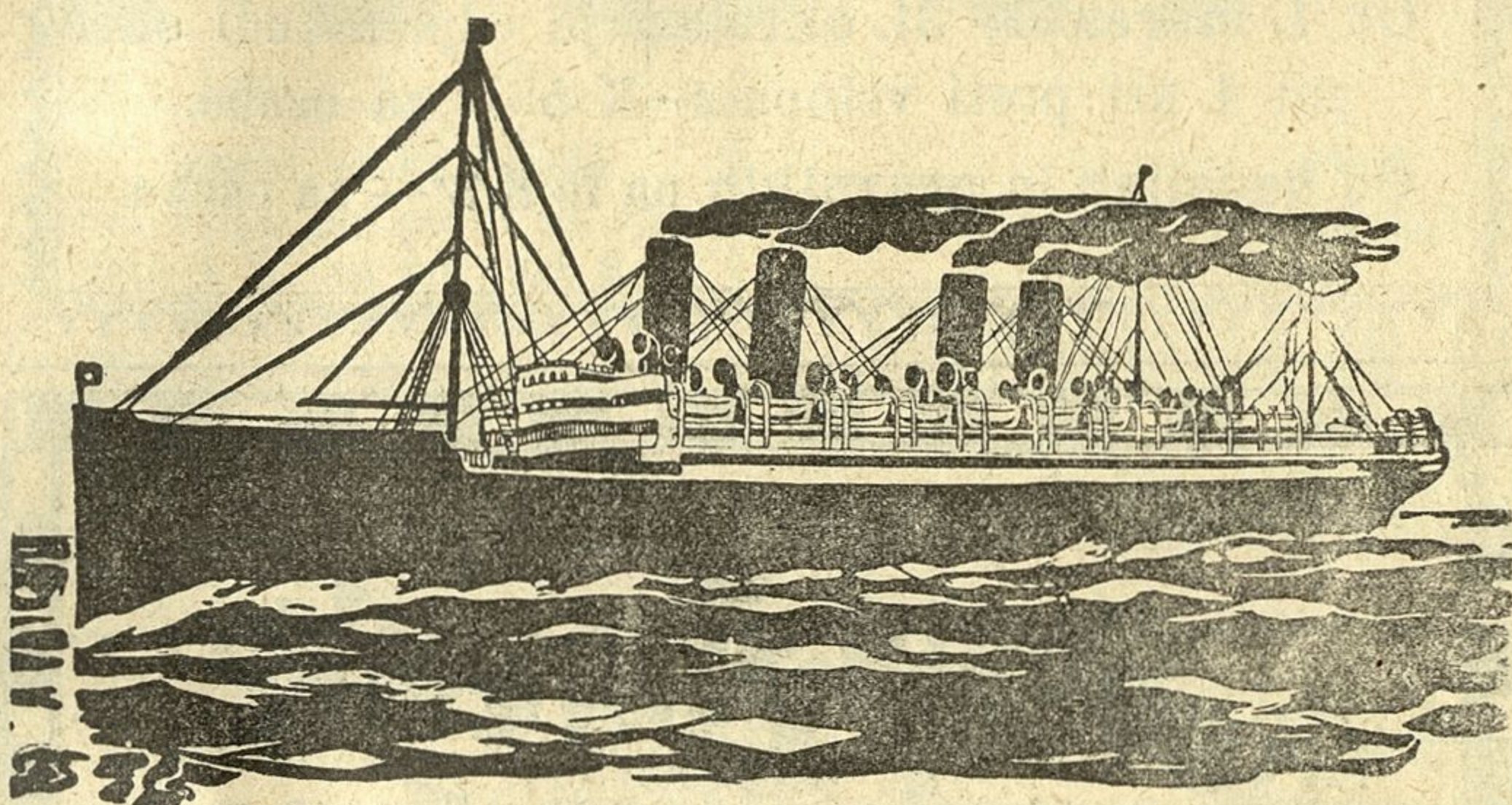
Iv. Bonaču v Ljubljani.

Vsled prihranitve dragega povzetja
se naj znesek naprej doloži.

POZOR!**BERITE!**

Najcenejša in najhitrejša vožnja v Ameriko je
s parniki „Severonemškega Lloyd“

iz BREMNA v NEW-YORK

s cesarskimi brzoparniki „Kaiser Wilhelm II.“,
„Kronprinz Wilhelm“, „Kaiser Wilhelm der Grosse“.

Prekomorska vožnja traja samo 5 do 6 dni.

Natančen, zanesljiv poduk in veljavne vozne listke za parnike
gori navednega parobrodnege društva kakor tudi listke za vse
proge ameriških železnic dobite v Ljubljani edino le pri

EDVARDU TAVČARJU
KOLODVORSKE ULICE ŠT. 35.

nasproti občeznani gostilni „pri Starem Tišlerju“.

Odhod iz Ljubljane je vsak torek, četrtek in soboto.
— Vsa pojasnila, ki se tikajo potovanja, točno in
brezplačno. — Postrežba poštena, reelna in solidna.

Potnikom, namenjenim v zapadne države kakor: Kolorado,
Mexiko, Kalifornijo, Arizona, Utah, Wioming, Nevada, Oregon
in Washington nudi naše društvo posebno ugodno in izredno ceno
čez Galveston. Odhod na tej progi iz Bremena enkrat mesečno.
Tu se dobivajo pa tudi listki preko Baltimora in na vse ostale
dele sveta, kakor: Brazilijo, Kubo, Buenos-Aires, Kolombo,
Singapore, v Avstralijo i. t. d.

Prostovoljna prodaja.

Jožef Vadnjal, po domače Špelnik, posestnik na
Studencu pri Postojni h. št. 11 proda prostovoljno

hišo

z gospodarskim poslopjem in nad $\frac{1}{4}$ zemljišča. Cena
po dogovoru.

V hiši gospe Helene Orešek v Postojni

• **zobozdravnik** •

iz Ljubljane, Špitalske ulice št. 7

Amerik. zob.
Vsa zobotehnična dela

Amerik. zob.
se v konces. ateljeju

O. SEYDL

izvršnjejo.

Ordinira vsako soboto od 8. do 5. ure.

Prodaja vina

Imam za prodati v kleti več sto hektolitrov prist-
nega istrijskega vina lastnega pridelka, potem
rakije in olja po primerno nizkih cenah.

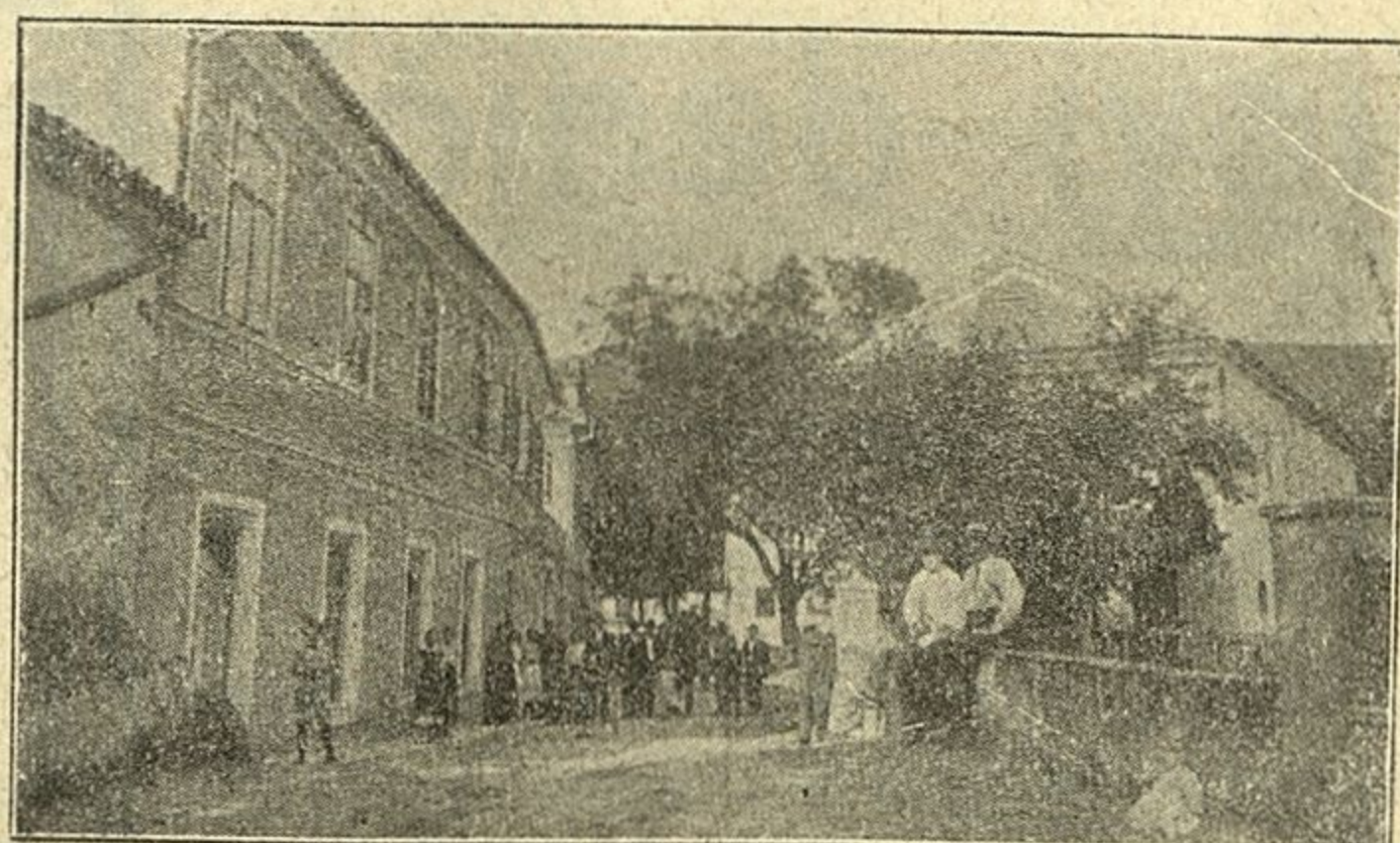
Ivan Pujman

trgovec in posestnik vinogradov v Vodnjanu-Dignano.

Dobroznani

Hôtel TOMŠIČ

Ustan. 1. 1885

Gostilniški vrt s prijazno
utico.

Ilir. Bistrica

priporoča:

pristna vina in izborna pivo

Dobra kuhinja.

Zmerne cene.

Prenočišča

za p. n. gg. goste po
zmernih cenah.

Najnovejše moderno oprem-
ljeno kopališče tik hôtela.

Stenski koledar za leto 1907 se dobiva po 40 v
komad pri **MAKSU ŠEBRU** v Postojni.

MAKS ŠEBER

== v Postojni. ==

Akcidenčna tiskarna.

== Knjigoveznica. ==

Fotografični atelije.

~ ~ ~

Zaloga vsakovrstnih tiskovin

za županstva, krajne šolske svete, šolska vodstva, posojilnice, mlekarske zadruge itd.

Izvršuje se po naročilu vsa druga tiskarska dela

kakor n. pr. letna poročila, cenike, vabila k veseliam in občnim zborom, programe, naznanila o zarokah, porokah itd., parte liste, pisma in kuverte z naslovi, posetnice, razglednice, trgovska naznanila itd. itd.

Svetovnoznana

postojnska jama

je odprta vsak dan ob pol 11. uri dopoludne in je izključno električno razsvetljena.

Od 1. marea do 31. oktobra je odprta tudi ob pol 4. uri proti vstopnini K 5.— za osebo.

Ob nedeljah in praznikih pa le K 3.— za osebo.

Hamburg Amerika Linie

Vožnja traja
dni 6 dni

izvrstna prilika za potovanje
je in ostane

z najnovejšimi leta 1905 in 06 zgrajenimi velikanskimi parniki

"Amerika" 24.000 ton
"Kaiserin Augusta-Victoria" 25.000 ton
toraj še enkrat večji.

Pojasnila daje zastopnik:
Ljubljana Kolodvorske-ulice št. 28
Odhod iz Ljubljane vsaki ponedeljek, torek in četrtek v tednu.

Notranjska posojilnica v Postojni

registrovana zadruga z omejenim poroštvom.

Posluje vsak torek in petek od 9.—12. ure
== dopoludne. ==

□ □ □

Obrestuje hranilne vloge po 4½%, brez odbitka rentnega davka, katerega plačuje sama.

Daje posojila proti vknjižbi po 5% in amortizaciji najmanj 1%, na osobni kredit po 6%.

□ □ □

Prošnje za posojila se sprejemajo le ob torkih, posojila se izplačujejo le ob petkih.

Pivovarna „G. AUER-jevi dediči“

v Ljubljani, Wolfove ulice šte. 12.

priporoča svoje izvrstno marčno in na bavarski način varjeno pivo

== v prid družbe sv. Cirila in Metoda. ==

Zaloge na Notranjskem so: v Idriji (založnik gosp. Franjo Didič, posestnik i. t. d.), v Št. Petru na Krasu (založnik gosp. Anton Rebec, vinotržec), v Prestranku (založnik „Mlekarska zadruga“) in v Žireh (založnik gosp. Matija Gostiša, posestnik).